

Årsberetning 2006

FORENINGEN AF RÅDGIVENDE INGENIØRER

FRI

Indholdsfortegnelse

Formandens beretning <i>Oprejst pande på branchens vegne</i>	4
Branchens økonomiske udvikling i 2006 <i>Et økonomisk rekordår for rådgiverne</i>	7
FRI i mediebilledet	8
Pejlemærker for 2007	10
Medlemstilfredshedsundersøgelse <i>Medlemmer er blevet mere tilfredse</i>	11
Service til medlemmerne	12
Videnerhverv.dk <i>- et dynamisk samarbejde</i>	15
Infrastruktur	16
Den internationale konkurrence <i>skærpes i rådgivermarkedet - tegn på globalisering</i>	18
Arbejdskraftmangel <i>Mangel på arbejdskraft bremser væksten</i>	20
Det Digitale Byggeri <i>- øgede muligheder og udfordringer</i>	22
2006 i glimt	
<i>Udlicitering og Marked for Energibesparelser</i>	24
<i>Regionale Vækstfora</i>	25
<i>Strukturreformen - Konsekvenser på miljøområdet</i>	25
<i>Statikeranerkendelsesordningen fornyet</i>	25
<i>Universitetsfusioner</i>	25
Bestyrelse og sekretariat	27

Det har været et godt år for de rådgivende ingeniører og for FRI. Vi oplevede fremgang på mange af de områder, vi normalt måler succes på. Overskudsgraden blandt FRI's medlemmer var den største i 23 år, omsætningen er steget og antallet af medarbejdere i virksomhederne er øget markant.

Formandens beretning

Oprejst pande på branchens vegne

De største danske rådgivende ingeniørvirksomheder ligger fortsat også højt placeret på den internationale rangliste. 2006 blev således et år, der på mange måder kan betegnes som meget tilfredsstillende for de rådgivende ingeniører. Der er derfor god grund til at gå ind i det nye år med positivt sind.

FRI bredt på dagsordenen

På den politiske front har FRI formået at rejse flere sager i medierne og over for ledende politikere. I forbindelse med regeringens velfærdsreform formåede FRI aktivt at komme til orde i debatten og få markeret de rådgivende ingeniørers holdninger. I det hele taget har FRI gentagne gange i 2006 formået at skabe en synliggørelse af branchens holdninger og behov. Det være sig inden for manglen på arbejdskraft, ingeniøroptag, infrastruktur, branchestatistikken, universitetsfusioner, ud- og indlicitering i forbindelse med kommunalreformen m.fl.

Et af de mest markante tiltag, som FRI har haft indflydelse på, er etableringen af regeringens Infrastrukturkommission. Gennem vedholdende synlighed i medierne og en meget aktiv kampagne i forhold til seks af regeringens ministre og en lang række politikere i Folketinget står FRI i dag som en af hovedarkitekterne bag Infrastrukturkommissionen. Udfordringer i 2007 bliver at sætte markante ingeniøraftryk på kommissionens anbefalinger, når de offentliggøres engang i efteråret 2007.

Medlemstilfredsheden er steget

I forhold til undersøgelsen fra 2004 er tilfredsheden med medlemskabet af FRI steget i medlemsundersøgelsen for 2006. De gode tider i branchen er dermed tilsyneladende også slået igennem i undersøgelsen. Sammenligner man medlemmernes overordnede tilfredshed med lignende undersøgelser for andre interesseorganisationer, er tilfredsheden blandt FRI's medlemmer på et meget tilfredsstillende niveau. De største udfordringer er fortsat synlighed og interessevaretagelsen, selv om vi har set stigende tilfredshed - også på disse områder.

2006 startede hårdt med international krise

Fra start så 2006 ellers ud til at blive et noget turbulent år, idet Danmark blev genstand for en del opmærksomhed i den arabiske verden i januar, da Muhammed konflikten ramte Danmark. Ambassade afbrændinger, boykot af danske varer og utallige demonstrationer rettet mod Danmark er bestemt ikke hverdag for os. De rådgivende ingeniører blev heldigvis ikke ramt så hårdt økonomisk af konflikten, som man kunne frygte, men vi kom alligevel til at spille en rolle på den hjemlige scene. Det skete, da dansk erhvervs- liv med Hans Skov Christensen fra Dansk Industri og FRI's adm. direktør Lars Goldschmidt i et TV-program stod over for Venstres daværende politiske ordfører Jens Rohde med en fælles melding om, at Danmark burde antage en mere forsonende holdning i forhold til de arabiske nationer, der følte sig trådt på.

*Carsten Toft Boesen,
formand for FRI*

Samlet indsats for videnerhverv

2006 skabte en betydelig grad af afklaring med hensyn til visionen om etablering af en paraplyorganisation for videnerhvervene i Danmark. Målet er fortsat en hovedorganisation, som politikere, embedsmænd, presse og andre kan henvende sig til, når de søger inspiration til at skabe et samfund, der lever af viden i en global økonomi. Videnerhverv.dk består i dag af ni brancheforeninger, der tilsammen dækker ca. 40.000 ansatte, hvoraf ca. 55 % har en lang videregående uddannelse. Samarbejdet har udmøntet sig i et fælles holdingsnotat bestående af 20 konkrete forslag til, hvordan Danmark kan ruste sig til de globale udfordringer. Oplægget blev lanceret i Børsen den 19. december og er siden hen blevet præsenteret for en lang række politikere på Christiansborg. Videnerhverv-samarbejdet betyder også, at FRI nu deler adresse med to andre brancheorganisationer - Danske Designere og Arbejdsmiljørådgiverne.

Organisationer i nye sammensætninger

Der sker også andre interessante udviklinger på organisationsområdet, som FRI må forholde sig til. Samarbejdet med Danske Arkitektvirksomheder skal finde en ny form, efter arkitekterne udtrådte af AI-Rådet; og dannelsen af Dansk Erhverv og andre brydninger mellem de store arbejdsgiverorganisationer kan også få betydning for FRI's arbejdsbetingelser. 2007 tegner således til at blive et år med masser af muligheder for FRI.

Globalisering

Globaliseringen har for alvor fået tag i den danske rådgiverbranche. Europas næststørste rådgivervirksomhed Atkins er efter nogle år nu veletableret i Danmark med 230 medarbejdere, og Grontmij gjorde sig bemærket med købet af Carl Bro, som dermed er blevet Europas femtestørste rådgivende ingeniørvirksomhed. Samtidig melder de udenlandske

fortsættes

Formandens beretning

Oprejst pande på branchens vegne - fortsat

firmaer sig på banen, når de kommende års store infrastrukturprojekter i Danmark konkretiseres.

De danske rådgivere er også med i legen. FRI's seneste brancheundersøgelse viser, at med over 6000 ansatte i udlandet og eksport af rådgivning fra Danmark derudover, nærmer FRI's medlemsvirksomheder sig det punkt, hvor omsætningen i udlandet inkl. eksport fra Danmark overstiger omsætningen på opgaver i Danmark. Globaliseringen er i fuld gang!

Uddannelse og kompetencer

De rådgivende ingeniørvirksomheder er videntunge. Vi lever i høj grad af at levere og producere viden. Derfor er det afgørende, at vi har let adgang til arbejdskraft med de rette kompetencer. I 2006 har FRI samarbejdet med uddannelsesinstitutionerne om at sikre, at den faglige kvalitet i de eksisterende bygningsingeniøruddannelser lever op til aftagernes forventninger.

Ligeledes har FRI markeret sig som en vigtig spiller i udarbejdelsen af det nye Danmarkskort for universiteterne, hvor særligt DTU, ingeniørhøjskolerne og sektorforskningsinstitutionernes rolle har betydning for branchen. Der uddannes for få ingeniører i Danmark, og tallet er desværre faldet fra 2005 til 2006. Der foreligger derfor en særlig vigtig rolle for FRI i aktivt at medvirke til at markedsføre ingeniøruddannelsen og branchen som relevant, tidssvarende, spændende og udfordrende.

Ud- eller insourcing

I 2007 får vi også indikationerne på, om kommunalreformen reelt betyder flere opgaver i kommuner og regioner, eller om reformen i stedet fører til insourcing.

Kommunalreformen er en kærkommen anledning til at gentænke de sædvanlige organiserings- og samarbejdsformer. De nye kommuner skal dels løse nye og større driftsopgaver, dels overtager kommunerne opgaver fra de nu afviklede amter. Det stiller nye krav til opgaveløsning, finansiering, drift og vedligehold på kort og på lang sigt. Det stiller igen krav til

know-how og ekspertise, som kommunerne i dag ikke nødvendigvis er i besiddelse af, og som måske bedst kan tilvejebringes gennem brug af offentligt-privat samarbejde.

Desværre har vi i 2006 set tendenser til insourcing hos Vejdirektoratet og inden for miljøovervågningsområdet i forbindelse med kommunalreformen. Sidstnævnte er blevet kraftigt påtalt i pressen i forhold til flere ministre og politikere på Christiansborg.

Også vækst i 2007

2006 bar i det hele taget præg af vækst, både på hjemmemarkedet og på de udenlandske markeder. Omsætningen pr. medarbejder er vokset, og eksporten fortsætter de positive takter. Foreningsåret har samtidig budt på flere medlemmer.

For branchen bliver det imidlertid helt afgørende, at der i 2007 bliver taget hånd om den mangel på arbejdskraft, som ikke kun ingeniørvirksomhederne står overfor. Flere ingeniørvirksomheder har i løbet af 2006 anført, at de i stigende grad bliver nødt til at sige nej til ordrer. Manglen på arbejdskraft hæmmer for alvor vores konkurrenceevne og indtjeningsmuligheder, og ingeniørvirksomheder kan som konsekvens blive tvunget til at flytte opgaver til udlandet, hvilket flere i branchen også overvejer. Det er ikke en ønskeløsning. Hverken for branchen eller for Danmark.

Jeg har store forventninger til 2007 både med hensyn til udviklings- og indtjeningsmuligheder for vores branche. Der er noget at leve op til, hvis vi skal gentage 2006. Men jeg synes, det er på sin plads at gå ind i 2007 med oprejst pande på branchens vegne.

Carsten Toft Boesen

2006

Et økonomisk rekordår for rådgiverne

De endelige årsregnskaber fra rådgivervirksomhederne for 2006 er endnu ikke kendt, alligevel viser FRI's løbende konjunkturmålinger, at 2006 bliver et økonomisk rekordår for branchen. Et år der er bedre end 2005. Dette på trods af, at de danske rådgivende ingeniørvirksomheder i 2005 oplevede den højeste indtjening siden 1983.

Styrket omsætning og øget overskud

Den igangværende højkonjunktur viser, at de seneste års økonomiske tilpasning i virksomhederne har båret frugt. Samtidig skaber den høje aktivitet i byggeriet en solid bund for branchens indtjening, mens eksporten af rådgivning er øget markant.

FRI's Brancheundersøgelse 2005 viste, at omsætningen i branchen fra 2004 til 2005 blev øget fra 7,3 til 7,7 mia. kr. I 2006 forventes en omsætning på 8,4 mia. kr. Branchens overskudsgrad blev i 2005 øget fra 5,6 % til 7,0 % (EBIT). Dette er den største overskudsgrad målt i branchen siden 1983.

Forventningerne for 2006 er, at overskudsgraden igen bliver ca. 7 % (EBIT). Samtidig er antallet af medarbejdere øget med 5 % til 9.228.

Brancheundersøgelsen viser samtidig, at de væsentligste markedssegmenter for de rådgivende ingeniører er byggeri og anlæg. Tilsammen udgør disse områder 56 % af branchens omsætning. Det væsentligste kundesegment er erhvervsvirksomheder og private kunder, der udgør 50 % af omsætningen. Staten samt amter, kommuner og kommunale selskaber har tilsammen tegnet sig for en mindre del af branchens omsætning end i tidligere år.

21 % af branchens omsætning kommer fra eksport. Eksporten er øget med 14 % og har dermed en værdi på 1,6 mia. kr.

Vækstmarkederne i Asien har fastholdt positionen som det næstmest vigtige marked for rådgiverbranchen, efter EU- og EØS-landene. I tillæg til den eksportomsætning, der genereres af de rådgivende ingeniørvirksomheder i Danmark, kommer den omsætning, der genereres af deres udenlandske datterselskaber. Disse beskæftiger yderligere godt 6.000 medarbejdere.

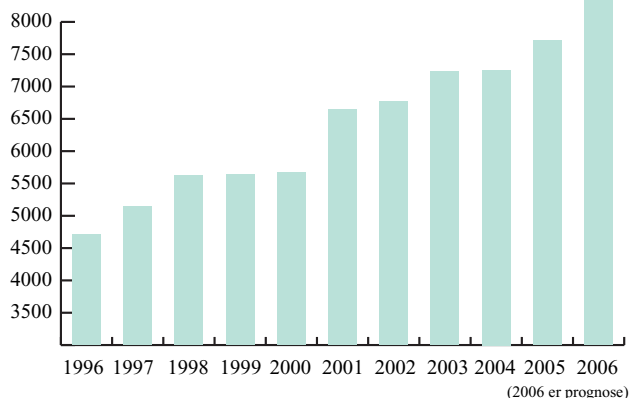
Forventninger til 2007

Markedet og virksomhedernes kapacitetsudnyttelse er blevet kraftigt forbedret over de seneste år. Samtidig har branchens ordrebeholdning været rekordhøj i en lang periode, og virksomhederne går ind i 2007 med et fortsat højt aktivitetsniveau.

Det danske hjemmemarked understøttes af de stærke konjunkturer, og samtidig understøttes den fremtidige udvikling af de positive markedsudsigter, som tegner sig i forbindelse med fremtidige store projekter i Danmark og en fortsat øget eksport af rådgiverydelser.

For branchen i sin helhed forventes 2007 derfor at blive et år på niveau med 2005 og 2006 - og med en fortsat fremgang i beskæftigelsen i branchen til følge, hvis der ellers kan skaffes det nødvendige antal medarbejdere til virksomhederne.

Omsætning

FRI har i de sidste knap to år lagt en betydelig del af sine ressourcer på at styrke sin synlighed i medierne for at profilere branchen og øge dens anerkendelse på nationalt og internationalt plan.

Kommunikationsstrategien understøtter dermed de strategiske mål i forhold til interessevaretagelse over for at styrke kontakter til myndigheder, politiske beslutningstagere og ordregivere både regionalt, nationalt og internationalt. Det kræver den rigtige balance mellem stor synlighed, dvs. mange omtaler i landsdækkende medier, og faglig synlighed, samt det rigtige emne, medie og indhold.

FRI i mediebildet

Mange relevante emner på dagsordenen

I 2006 har FRI formået at synliggøre branchens holdninger og behov i medierne og over for ledende politikere. I forbindelse med regeringens velfærdsreform formåede FRI aktivt at komme til orde i debatten og få markeret de rådgivende ingeniørers holdninger. Ligeledes har FRI markeret sig aktivt inden for arbejdskraftmangel, ingeniøroptag, infrastruktur, branchestatistikken, universitetsfusioner samt ud- og indlicitering i forbindelse med kommunalreformen m.fl.

Synlighed over forventning

Det var i efteråret 2005 vurderingen, at FRI med de daværende ressourcer til rådighed kunne opnå cirka 6 omtaler om ugen eller 25 omtaler om måneden i nedennævnte medier på emner, der er af strategisk betydning for FRI. 2006 er for-

løbet bedre end forventet. Fra september 2005 til oktober 2006 har FRI i gennemsnit opnået ca. 40 presseomtaler pr. måned. Det er 60 % over målsætningen.

Målt pr. kommunikationsmedarbejder overgås FRI's synlighed i dag kun af Dansk Industri.

FRI oplever samtidig i stigende grad, at journalisterne henvender sig til FRI frem for den anden vej rundt. Det sker i ca. 30% af tilfældene. Konkret gør det FRI's opsøgende arbejde nemmere - både i forhold til pressetiltag, men også i forhold til ekstern varetagelse af interesser.

Landsdækkende medier

FRI's presseindsats er koncentreret omkring de landsdækkende medier: Børsen, Berlingske Tidende og Jyllands-Posten m.fl. Ca. 35 % af FRI's medieomtaler forekommer i de landsdækkende og elektroniske medier, hvilket betyder, at

mere end en tredjedel af FRI's omtaler i pressen når mellem 300.000 og 500.000 læsere.

Synlighed over for hvem?

Den eksterne kommunikationsstrategi er rettet mod en række interessenter: MF'ere og andre beslutningstagere i det politiske system, embedsværket i statsadministrationen, kommuner og regioner, journalister, medlemmer, andre organisationer inden for Videnerhverv.dk, uddannelsesinstitutioner og studerende samt andre organisationer og samarbejdspartnere, der ikke er en del af Videnerhverv.dk.

Indsatsen gennem det forgangne år har klart vist, at beslutningstagere i det politiske system, embedsværket, journalister, deltagerne i Videnerhverv.dk samt andre organisationer bliver stadig mere opmærksomme på FRI.

FRI-temaer for 2007

Blandt en lang række aktuelle og løbende temaer vil FRI fortsat sætte fokus på manglen på arbejdskraft. FRI vil også i 2007 have kommuner og regioner under skarp observation i forhold til opgaveløsningen inden for bl.a. miljøopgaver i forbindelse med kommunalreformen.

Infrastruktur og infrastrukturkommissionen vil være aktuelle problemstillinger gennem hele 2007, hvor FRI skal markere sig i den offentlige debat omkring de langsigtede løsninger.

Endelig vil FRI fortsat rejse diskussionerne om optag af ingeniører samt fokusere på unfair konkurrence fra offentlige/halvoffentlige institutioner.

Pejlemærker for 2007

FRI vil i 2007 fortsætte med at sætte den politiske dagsorden inden for temaer som infrastruktur, unfair konkurrence og kompetent arbejdskraft.

Infrastrukturkommissionen skal have noget at arbejde med

FRI vil gennem medlemmernes videnstærke miljøer på området sætte fokus på indspark til infrastrukturkommissionens arbejde på transportområdet og sætte skub i debatten om en forsyningsinfrastruktur.

Handlingsplan for byggeriet

Erhvervs- og økonomiministeriet er på vej med en handlingsplan for byggeriet. FRI regner med, i samarbejde med de øvrige aktører i byggeriet, at kunne medvirke til, at handlingsplanen får et rimeligt nyttigt indhold, med mere vægt på kvalitetsbaseret konkurrence og mindre vægt på klagesange over produktivitet og kvalitet. Samtidig vil vi bidrage til, at samme kreds af aktører kommer lidt mere i offensiven ifht. nogle af de udfordringer, som branchen står overfor.

Digitalisering af byggeriet

Det Digitale byggeri er gået i drift 1. januar 2007. FRI vil i samarbejde med branchen sætte fokus på den fremtidige udvikling af digitaliseringen og gennem Implementeringsnetværket give værktøjer og information om praktisk implementering.

Offentligt privat samarbejde

Intensivering af offentligt privat samarbejde er et eviggrønt tema, som aktualiseres i 2007

af startskuddet på de nye kommuner, der opstod af strukturreformen. De nye kommuner skal skabe arbejdsgange, faglige miljøer mm., og her er det vigtigt, at der fra starten lægges spor for et optimalt samarbejde med de private videnaktører.

Kompetent arbejdskraft

FRI vil i 2007 arbejde for at skaffe tilstrækkeligt med kompetente medarbejdere, ved bl.a. øget adgang for udenlandsk arbejdskraft og rekruttering til ingeniøruddannelserne.

Den medlemsrettede service skal fortsat udvikles

FRI-rådgivere tilbydes ugentlig opdatering om aktuelle forhold gennem FRI Nyhedsmail og www.frinet.dk. www.frinet.dk vil blive endnu mere brugervenlig og bl.a. i forbindelse med ansættelsesretlige forhold, vil FRI i 2007 kunne tilbyde flere værktøjer.

Videnerhverv.dk

Udviklingen af samarbejdet mellem de ni organisationer i Videnerhverv.dk er stadig en satsning, som FRI har fokus på i 2007. Målet er gennem fælles indsats, at få en større politisk vægt i mærkesagerne. FRI vil desuden afsøge mulighederne for andre organisatoriske sammenhænge.

Medlemmer er blevet mere tilfredse

Overordnet medlemstfredshed

Generelt er procentdelen af medlemmer, der er tilfredse eller meget tilfredse med FRI, steget med syv procentpoint til 64,7 %. Yderligere er det ”vigtigt” eller ”meget vigtigt” for 72 % af medlemmerne at være medlem af en brancheorganisation. Sammenlignet med andre brancheorganisationer er begge disse tal rigtig gode.

Vi er synlige

FRI har i det seneste års tid arbejdet på en øget synlighed i den offentlige debat - både i medierne og i den politiske verden. Samlet set er der en høj tilfredshed (60 % er tilfredse eller meget tilfredse) med FRI's varetagelse af branchens interesser.

I den forbindelse spørges i medlemstfredshedsundersøgelsen ind til, hvilke emner medlemmerne især gerne ser mere synliggjort. En klar ”vinder” her blev ”unfair konkurrence fra offentlige og halvoffentlige virksomheder”, hvor 80 % af medlemmerne mener, at det er vigtigt eller meget vigtigt at fokusere på dette emne. Ikke overraskende kom også faglige emner som ”byggeri” og ”energi- og miljøemner” højt op i prioriteringen. På den image-mæssige side er profilering af karriere som rådgivende ingeniør vigtig.

FRI vil i 2007 arbejde på at gøre disse emner endnu mere synlige både i medierne og på den politiske scene.

FRI gennemførte i oktober 2006 en medlemstfredshedsundersøgelse der viser en øget tilfredshed med medlemskabet af FRI, hvilket vi naturligvis glæder os over.

Undersøgelsen skal bl.a. bruges til at gøre vores indsats over for medlemmerne endnu mere relevant - og medlemmerne endnu mere tilfredse.

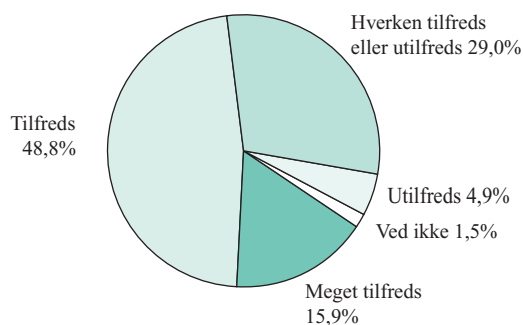
Service til medlemmer

Et andet vigtigt mål med undersøgelsen er at klarlægge, hvilke service FRI's medlemmer bruger, og hvor tilfredse de er med den måde, de bliver serviceret på. Generelt er langt de fleste medlemmer tilfredse med servicen - forsikringsordningen topper med 88 % tilfredse eller meget tilfredse medlemmer. På en række af emnerne er der dog en stor gruppe, der ”hverken er tilfredse eller utilfredse”. Især to områder markerer sig her, nemlig ”personalejura” og ”eksport- og udlandsområdet” - som er forhold, vi vil arbejde på at gøre bedre.

Både FRI's Nyhedsmail og www.frinet.dk er brugt meget, og der er stor tilfredshed med formerne.

Resultatet af undersøgelsen foreligger nu i en rapportform, som kan downloades fra www.frinet.dk.

Hvor tilfreds er du samlet set med jeres medlemskab af FRI?

Service til medlemmerne

FRI's medlemsaktiviteter har overordnet to ben at stå på. Det ene omhandler den indirekte service i form af interessevaretagelse overfor det politiske system for at fremme de mærkesager, der har betydning for medlemmernes muligheder for at drive virksomhed. Det andet ben er de servicetilbud FRI tilbyder direkte til medlemmerne i form af informationer, værktøjer og rådgivning. Herunder præsenteres ganske kort en status over de vigtigste nyheder og aktiviteter.

www.frinet.dk

FRI fik midt i 2006 nyt design på hjemmesiden. Designet er blevet mere tidssvarende, der er kommet en række flere tilbud, og der er blevet bedre adgang til den eksisterende information. www.frinet.dk er FRI's væsentligste informationskilde til medlemmerne - og al FRI-information er typisk tilgængelig på hjemmesiden.

FRI Nyhedsmail

FRI Nyhedsmail udsendes nu hver uge til knap 1200 FRI-rådgivere. Frekvensen er blevet sat op fra hver anden uge til en gang ugentligt. Nyhedsmailens formål er kort at informere om aktuelle forhold og nyheder af interesse for medlemmerne.

Stærk interessevaretagelse

FRI har således i løbet af året været i løbende kontakt med politikere, styrelser og embedsmænd i centraladministrationen for at forbedre vilkårene for medlemmerne.

Temaerne har bl.a. været:

- Infrastrukturkommission
- Universitetsfusioner
- Ingeniørernes rolle i udviklingsbistanden
- Forskningspolitik
- Ud- og indlicitering
- Generel byggepolitik
- Fremtidens ingeniøruddannelser

Rådgivning til enkelte medlemmer

På to områder giver FRI direkte rådgivning til medlemmerne - nemlig i forbindelse med

udbuds- og kontraktret og på det ansættelsesretlige område.

Den udbudsretlige rådgivning har fungeret i mange år og ligger på et stabilt niveau på omkring fem-ti henvendelser om ugen, hvor 2006 især var præget af spørgsmål til entrepriseretlige forhold.

Den ansættelsesretlige rådgivning blev iværksat i slutningen af 2005 og er i løbet af 2006 blevet mere og mere brugt - antallet af henvendelser er på en eller to om ugen. Spørgsmålene fra medlemmerne har især været spørgsmål omkring ansættelser og håndtering af uoverensstemmelser i ansættelsesforhold.

I 2006 indgik FRI en aftale med advokatfirmaet Bech-Bruun, hvis ansættelsesretlige afdeling bakker FRI op med ekspertviden, og opdaterer på den aktuelle retspraksis. Den erfaring bliver tilgængelig for FRI's medlemmer via FRI's hjemmeside.

I starten af 2007 afholder FRI to ansættelsesretlige kurser.

Undersøgelser med brancherelevans

2006 startede med undersøgelsen om virksomhedernes holdning til Velfærdskommissionens udspil. Dernæst, og samtidig med, kørte vi vores årlige medarbejderstatistik, efterfulgt af en konjunkturmåling i april, brancheundersøgelsen i maj og juni, og en konjunkturmåling igen i oktober.

I august og september blev virksomhederne endvidere gjort opmærksomme på, at deres omsætnings- og medarbejderdata ville blive sendt videre til STD (Svensk Teknik og Design, der svarer til FRI), i forbindelse med

udarbejdelsen af Sector Review der sammenligner rådgiverbranchen på europæisk og nordisk plan, og at de havde mulighed for at justere danske medarbejder- og omsætningstal med koncerntal.

Resultaterne udmøntede sig i presseudspil omkring Velfærdskommissionen og Medarbejderudviklingen i branchen. Dertil kom presseudspil og Konjunkturoversigt i både april og oktober, udarbejdelsen af Statistisk Branchebeskrivelse i juli, udarbejdelsen af Videnopgørelse 2006 i september, og input til Sector Review i december. Alle ovennævnte emner med den behørig pressedekning.

Nye udgivelser og større revisioner

FRI har i 2006 udsendt to gennemreviderede ydelsesbeskrivelser, "Anlæg og Planlægning" i samarbejde med Landskabsarkitekterne og Danske Arkitektvirksomheder, og revision af "Byggeri og Planlægning" i samarbejde med Danske Arkitektvirksomheder.

Høringer om aktuelle brancheforhold

FRI udarbejder årligt omkring 30 hørings-svar på forskellige lovforslag, bekendtgørelser mv. I 2006 var særligt kravene i forbindelse med Det Digitale Byggeri på dagsordenen, hvor FRI især argumenterede for en fornuftig implementering af kravene. Et andet vigtigt høringssvar, udarbejde sammen med Danske Arkitektvirksomheder, omhandlende forslag til ændring af Konkurrenceloven m.v. Her tog

vi skarpt afstand fra den påtænkte ændring i Tilbudsloven, hvor der fremover forpligtes til at udbyde tjenesteydelser og vareindkøb over 500.000 kr. Det finder FRI - udover at det er lovteknisk forkert at placere en bestemmelse om tjenesteydelser i en lov om entrepriseudbud - at være et urimeligt tidskrævende og fordyrende element, hvis eneste formål er at skabe "øget konkurrence" - et mål, der ikke helliger midlet.

Kurser i FRI-regi

Også i 2006 har FRI holdt en række kurser, bl.a. rådgiverkurser, der giver en introduktion til, hvilke forhold man som rådgivende ingeniør skal være opmærksom på. Kurset er især rettet mod "nye" rådgivere, men også mange med flere år på bagen har benyttet chancen til at få opfrisket de væsentlige forhold omkring forsikring.

Som noget nyt arrangerede FRI i år kurser i de internationale standardkontrakter fra FIDIC. Kurserne i Red Book og White Book blev holdt i samarbejde med Danske Arkitektvirksomheder.

Kurser i ydelsesbeskrivelserne om Anlæg og Planlægning m.m. blev afholdt i tilknytning til den gennemgribende revision af ydelsesbeskrivelserne. Kurserne var meget velbesøgte.

Desuden holdt FRI en række kurser i bl.a. de reviderede regler om vinterforanstaltninger og kurser i VejEU-regi.

fortsættes

Service til medlemmerne - fortsat

2006

FRI ÅRSBERETNING

Udover kurser holder de forskellige medarbejdere i FRI's sekretariat løbende oplæg om en række forskellige emner. Emnerne spænder vidt fra ledelse, kommunikation, innovation til mere specifikke emner som energikrav og Det Digitale Byggeri. FRI's medlemmer kan benytte tilbuddene enten som enkelte virksomheder eller som grupper af virksomheder.

Nye ansigter i sekretariatet

I årets løb har vi fået tre nye faste ansigter i FRI's sekretariat nemlig Frank Laybourn, Annemette Sønderby og senest Anders Kabel og har desuden ansat to studentermedhjælpere, nemlig Hanne Sundin og Rasmus Kruse Andersen..

Frank Laybourn overtog i maj jobbet som erhvervspolitisk chef og er i det daglige ansvarlig for FRI's synlighed i medierne, kontakt til politikere og Videnerhverv.dk.

Annemette Sønderby er ansat som sekretær for Lars Goldschmidt, og deltager udover i

alle de forekommende sekretær opgaver i sekretariatet.

Anders Kabel, der tidligere var direktør for Arbejds miljørådgiverne, er blevet ansat i FRI pr. 1. december som arbejdsmarkedspolitisk chef og sekretariatschef for Arbejds miljørådgiverne. I FRI får vi derfor en meget erfaren medarbejder inden for arbejdsmiljø, som alle FRI's medlemmer vil kunne drage nytte af. Anders Kabel vil desuden tage sig af at arrangere den årlige nationale arbejdsmiljøkonference, der samler folk, der arbejder professionelt med arbejdsmiljø og sundhedsfremme fra alle dele af arbejdsmiljøsystemet.

Desuden ansatte FRI i 2006 på skift Hanne Sundin og Rasmus Kruse Andersen som studentermedhjælpere. Deres opgaver er at bistå med den øgede fokusering på FRI's synlighed.

I årets løb har vi også sagt farvel til tre medarbejdere Niels Hovmand, Mette Rømer Dahl og Mads Peter Gede. De har alle tre, i den tid de har været i FRI, bidraget til en aktiv og synlig forening.

Videnerhverv.dk

- et dynamisk samarbejde

På organisationsområdet står FRI over for et spændende år.

I 2006 har vi arbejdet med visionen om at etablere en paraplyorganisation for videnerhvervene i Danmark.

Målet er en hovedorganisation, som politikere, embedsmænd, presse og andre kan henvende sig til, når de søger inspiration til at skabe et samfund, der lever af viden i en global økonomi.

Videnerhverv.dk består i dag af ni brancheforeninger - Arbejdsmiljørådgerne, Brancheforeningen for Public Relations Virksomheder (BPRV), Danske Designere, Dansk Management Råd (DMR), DRRB - Danske Reklame og Relationsbureauers Brancheforening, Foreningen af Markedsanalysefirmaer i Danmark (FMD), Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI), Godkendt Teknologisk Service (GTS) samt Producentforeningen - der tilsammen dækker ca. 40.000 ansatte, hvoraf ca. 55 % har en lang videregående uddannelse.

Der er gennem 2006 taget store skridt i retning mod et øget samarbejde i Videnerhverv.dk, herunder udarbejdelsen af et fælles oplæg med 20 konkrete forslag til, hvordan Danmark bliver et attraktivt kompetencecenter, der kan stå distancen i forhold til de udfordringer en globaliseret verden byder os. Blandt de konkrete forslag er bl.a., at kvalificeret arbejdskraft fra udlandet skal have lettere adgang til Danmark, ligesom vi skal have flere kandidater med de rette kompetencer til at løse den akutte mangel på arbejdskraft, vi står overfor.

Oplægget fra Videnerhverv.dk blev første gang præsenteret i Børsen den 19. december og er efterfølgende blevet præsenteret for en række relevante folketingspolitikere fordelt på Folketingets partier.

Videnerhverv.dk er i dag præget af dynamik, og deltagerne benytter aktivt hinanden på tværs af brancherelationerne. Der er imidlertid fortsat et stykke vej i forhold til en egentlig organisationsdannelse.

Arbejdsmiljørådgerne i tættere samarbejde med FRI

Arbejdsmiljørådgerne, den tidligere BST-forening, er gået i tættere samarbejde med FRI.

I takt med, at mange arbejdsmiljørådgerne er blevet en del af FRI's medlemmer, har det været en naturlig udvikling, at FRI og Arbejdsmiljørådgerne slog sig tættere sammen.

Rent praktisk overtager FRI sekretariatsfunktionen for Arbejdsmiljørådgerne - de af Arbejdsmiljørådgerne medlemmer, der kan blive medlem af FRI, opfordres til at melde sig ind i FRI, og de af FRI's medlemmer, der beskæftiger sig med arbejdsmiljørådgivning og sundhedsfremme, opfordres til også at blive medlem af Arbejdsmiljørådgerne på de særligt lempelige "FRI-vilkår".

På den måde kan den erhvervspolitiske interessevaretagelse for arbejdsmiljørådgerne samles i FRI, samtidig med at alle arbejdsmiljørådgerne - også offentlige og virksomhedsinterne - kan samles i Arbejdsmiljørådgerne omkring den mere rådgivningsfaglige interessevaretagelse.

Ønskes:

Infrastrukturvisioner

Transport- og forsyningsinfrastruktur

FRI har siden generalforsamlingen i 2006 arbejdet for at skabe synlighed om behovet for og manglen på visioner for Danmarks infrastruktur. FRI har arbejdet hen imod at sætte behovet for infrastrukturvisioner på den offentlige politiske dagsorden. Behovet for infrastrukturvisioner dækker principielt alle aspekter af den samfundsmæssige infrastruktur. FRI har dog en særlig interesse i, at der arbejdes med visioner for transport- og forsyningsinfrastrukturen.

Infrastrukturkommission

På baggrund af en række møder med medlemsvirksomheder og politikere udarbejdede FRI i efteråret 2006 et oplæg for transportvisioner 2030 i Danmark. Samtidig gjorde FRI en solid indsats for, at der skulle nedsættes en infrastrukturkommission. Denne blev en realitet i efteråret 2006.

Fokus for FRI's transportoplæg er behovet for visioner, der knytter sig til transporten af personer varer og tjenesteydelser i byerne og mellem landsdelene i Danmark - Danmarks Transportinfrastruktur.

Derfor er der behov for visioner

Det danske samfund vil i 2030 have forandret sig på en række områder. Befolkningen forventes at være vokset til 5,6 mio. mennesker. Samtidig vil hovedstadsområdet og Malmø opfattes som én sammenhængende by. Desuden vil der være tendenser til bæltebyer (sammenhængende byområder) mellem hhv. hovedstadsområdet inklusive Malmø og Odense samt mellem trekantsområdet og Århus. Danmark vil dermed i praksis have to millionbyer, en østjysk samt København/-

hovedstadsregionen. Dette kan ikke betragtes som et væsentligt skift i udviklingen i forhold til i dag, men blot som det der vil være den naturlige evolution over de næste 25 år.

Forudsætning for vækst

Det vil på lang sigt være en konkurrence-mæssig fordel for Danmark, at den økonomiske vækst vil kunne fordele sig på to sammenhængende og samtidigt konkurrerende regioner, men transportinfrastrukturen skal kunne håndtere de udfordringer, der fremkommer på denne baggrund i form af:

- et øget befolkningstal
- en øget befolkningstæthed, og
- et væsentligt øget transportbehov for varer, personer og tjenesteydelser i byerne og mellem landsdelene som følge af ændrede økonomiske strukturer.

Pendlerflowet og det generelle behov for transport af varer, personer og serviceydelser må som minimum forventes at øges proportionalt med den generelle økonomiske vækst i Danmark. Konsekvenserne, alene af en proportional vækst i transportbehovet, vil skabe en række udfordringer for den danske transportinfrastruktur.

Målet i syne

Det er denne konsekvens, der har medført, at FRI aktivt har arbejdet for at etablere et politisk grundlag for langsigtede infrastrukturvisioner. Med nedsættelsen af infrastrukturkommissionen i 2006 er FRI tæt på at opfylde dette mål.

Danmark har manglet langsigtede visioner for den samlede danske infrastruktur, der i praksis skal sikre, at dansk økonomi også i fremtiden er blandt de mest konkurrencedygtige økonomier i verden. FRI og FRI's medlemsvirksomheder har en berettiget interesse i at påvirke den samfundsmæssige vision om fremtidens infrastruktur.

Den internationale konkurrence skærpes i rådgivermarkedet - tegn på globalisering

2006

18

FRI ÅRSBEREJNING

De danske rådgivningsvirksomheder ligger klart med i toppen blandt de europæiske rådgivere. Med Atkins på en andenplads i Europa skarpt fulgt op af Grontmij og Carl Bro, der sammen bliver Europas femte største rådgiver og rigtig mange danske ingeniørfirmaer meget aktive med kontorer over hele verden er internationaliseringen i sandhed i gang.

Store danske projekter interessante

Udenlandske firmaer melder sig også på banen, når de kommende års store infrastrukturprojekter i Danmark konkretiseres. F.eks. mærker Metro-udbygningen og Femern Bælt projekterne enorm udenlandsk interesse hos rådgiverne. Presset vokser og er med til at udvikle de danske rådgivere.

20 % flere medarbejdere i udlandet

De danske rådgivere er også med i legen. FRI's seneste brancheundersøgelse viser, at det er eksporten, som driver firmaernes vækst, og det endda samtidig med, at antallet af medarbejdere i udlandet er vokset med 20

% det seneste år. Med over 6000 ansatte i udlandet og eksport af rådgivning fra Danmark derudover, nærmer FRI's medlemsvirksomheder sig det punkt, hvor omsætningen i udlandet (inkl. eksport fra DK) overstiger omsætningen på opgaver i Danmark.

Norden og resten af verden

Markante danske tegn på den øgede globale konkurrence ses tydeligt ved, at eksempelvis Carl Bro nu har 750 mand i UK og et datterselskab i Vietnam i god vækst. Dertil kommer, at Rambøll i 2006 har fået et afgørende gennembrud i Irland, der står over for trafikinvesteringer på i nærheden af 260 mia. kr. i de kommende år. Rambøll Danmark markerer sig også stærkt i Indien, hvor det mangeårige joint venture suppleres af et egentlig selskab i eget navn i Mumbai.

Derudover har Niras efterhånden etableret sig som toneangivende rådgiver i Polen, mens COWI er i fuld gang i Tyrkiet og også åbnet eget kontor i Kina. Endelig markerer COWI og Rambøll sig flot i boomet i Mellemøsten, hvor der bygges lufthavne, byer ude i havet, osv. i stor stil.

Birch & Krogboe styrkede i 2006 sin internationale profil gennem opkøbet af konsulentfirmaet Danbrew, der har sit speciale inden for bryggeribranchen.

Leif Hansen Gruppen åbnede kontor i New York, hvor man samarbejder med Thornton Tomasetti.

Globaliseringen påvirker for alvor den danske rådgiverbranche i disse år, både når det gælder udlandets interesse for danske projekter og virksomheder, men nok i endnu højere grad hvor danske rådgivere åbner kontorer eller datterselskaber i såvel Europa, som langt fjernere steder i Østen og Mellemøsten.

De mindre virksomheder er også med

Globaliseringen ses ligeledes ved, at Sverige, Norge og Tyskland ikke længere pr. automatik er rådgivernes første eksportmarkeder. Selv mindre rådgivervirksomheder kigger på hele verden og spørger sig selv: hvor er der mest brug for mit firmas kompetencer? Det ligger bag Sloth-Møllers køb af en vietnamesisk rådgivervirksomhed for nylig, som firmaets første eksportmarked, mens Watertech i Århus har åbnet kontor på Filippinerne og i forvejen er veletableret i Malaysia, Thailand og Vietnam. Begge firmaer har under 100 ansatte. Consia på godt 20 ansatte har etableret sig med eget kontor i Hanoi.

Outsourcing, eller?

Den øgede konkurrence er en naturlig følge af globaliseringen. På trods af den øgede konkurrence er udbredelsen af outsourcing eller offshoring til lande med langt lavere ingeniørlønninger endnu ikke for alvor slået igennem. De godt 6000 medarbejdere i udlandet benyttes for hovedpartens vedkommende udelukkende til lokale projekter i det enkelte land. Kun i ganske få tilfælde udfører udenlandske ingeniører opgaver i Danmark for danske kunder.

Men udviklingen er i gang, så det er blot et spørgsmål om tid - og det kan komme til at gå hurtigt. Bryder et par af de større europæiske firmaer koden, og bliver i stand til at yde en fortsat høj kvalitet til en lavere pris via outsourcing, vil vi se en markant udvikling på området.

Mens outsourcing tidligere var en umulighed i rådgiverbranchen pga. store kommunikationsomkostninger, har IT-udviklingen og ikke mindst internettet ændret spillereglerne. Man kan nu arbejde ubesværet on-line på tværs af landegrænser og kontinenter.

En succesfuld outsourcing vil sætte rådgiverne i stand til at vinde de mere rutineprægede opgaver tilbage fra kunder i Danmark, som over en årrække har valgt at insource disse. Dette potentiale for øget omsætning findes såvel i kommunernes tekniske afdelinger, og hos andre offentlige kunder, f.eks. entreprenører.

Udlandsetablering et middel til vækst

Udlandsetableringer handler dog ikke kun om outsourcing. Faktum er, at danske ingeniører har svært ved at konkurrere prismæssigt i udlandet. Vores chancer i internationalisering øges ved at være til stede på andre markeder med egen stab. På sigt få vi muligheder for at byde på udenlandske opgaver med egen bemanding - danske og udenlandske. Så internationalisering er også et middel til fortsat vækst.

Det bliver spændende at følge udviklingen de kommende år.

Mangel på arbejdskraft bremser væksten

Det er hænder og hoveder, der holder den danske højkonjunktur i sit høje gear, og derfor udgør den generelle mangel på arbejdskraft den største trussel mod de seneste års støt stigende konjunkturkurve.

Det mener 70 % af de ingeniørtunge danske virksomheder ifølge en undersøgelse bragt i Ingeniøren i december 2006. 59 % pegede specifikt på ingeniørmanglen som de gode tiders banemand.

Mangel på arbejdskraft koster 60 mia.

Undersøgelsen er symptomatisk for 2006, hvor flere af FRI's medlemsvirksomheder i medierne har tilkendegivet, at manglen på arbejdskraft vurderes til at koste ordrer og omsætning i millionklassen - i den tunge ende vel at mærke. Det er ikke kun et problem for ingeniørvirksomhederne, men også for samfundet. De undersøgelser, der er foretaget, viser, at danske virksomheder risikerer at gå glip af en omsætning på 60 milliarder kroner frem til år 2020 - alene fordi de mangler ingeniører.

Opgaver til udlandet

Hvad værre er, så kan det på sigt betyde, at ingeniørvirksomheder tvinges til permanent at flytte opgaver til udlandet, hvilket flere virksomheder i branchen også overvejer.

Andre virksomheder prøver at klare problemerne dels ved at trække ingeniører fra deres nordiske datterselskaber til Danmark for at kompensere for manglen på erfarne projektledere. Andre lægger nogle former for projekt-opgaver ud til dattervirksomhederne i Asien for at lette presset på organisationen.

Ingeniørarbejdspladser skaber plads til flere

Mangel på arbejdskraft er uden sammenligning den største trussel mod den vækst, Danmark oplever lige nu. Rentestigninger og andre trusler blegner i sammenligning. Uden tilstrækkelig arbejdskraft kan virksomhederne ikke ekspandere, og dermed kan produktionen

ikke stige. Problemet er, at det er svært at ændre på kort sigt - især er det ikke sådan lige at skaffe ingeniører.

Forudsætning: moderat lønudvikling

Beskæftigelsen er meget høj blandt ingeniørerne. 2006 sluttede således med en ledighedsprocent på 2,6 blandt medlemmerne af Ingeniørernes Arbejdsløshedskasse. På trods af den lave ledighed er lønnen steget moderat i den private sektor, selv om manglen på arbejdskraft er taget til. Heri ligger også et faremoment for 2007. Danske virksomheder bliver stadig mere afhængige af den internationale afsætning. Det er både arbejdsgivere og lønmodtagere i de udlandskonkurrerende erhverv helt klar over. Det er derfor en fælles interesse, at lønudviklingen holder sig på et moderat niveau. Konsekvensen af en hastigere lønudvikling er klar: Danmark vil tabe konkurrenceevne og dermed komme ind i en længere periode med svag vækst og stigende ledighed.

Flere ingeniører, hvordan?

Den helt store opgave i 2007 bliver derfor at trække i alle de tråde, der kan skaffe flere medarbejdere til virksomhederne. Et øget optag på ingeniørstudierne er selvfølgelig en farbar vej at gå, om end det er en langsigtet løsning. Opkvalificering af ledige ingeniører vil også kunne bidrage til ekstra arbejdskraft, men mængden af ledige ingeniører er begrænset. Tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft fra udlandet vil kunne bidrage positivt til mange ingeniørvirksomheders efterspørgsel, forudsat at der ikke vil være tale om uoverstigelige sprogbarrierer. Endelig er der ingen tvivl om, at lavere marginalsatser på arbejdsindkomst vil kunne bidrage til at øge arbejdsudbuddet. Det virker fortsat ulogisk at brandbeskatte viden, når man har en målsætning om at udvikle Danmark til en førende videnøkonomi.

Rådgiverhabilitet - skærpet praksis

Der findes ikke lovgivning om, hvornår der foreligger rådgiverinhabilitet, og fortolkning heraf er derfor overladt til praksis. Ordregiverne har indtil 2006 haft en betydelig skønsmargin ved beslutningen om, hvorvidt et tilbud fra en rådgiver kan tages i betragtning eller skal afvises, en praksis, der nu er tegn på, bliver strammet.

Arbejde udført før udbud

FRI har altid haft den holdning, at en rådgivers arbejde før udbud som udgangspunkt ikke skal hindre det pågældende firma i at byde på opgaven. Dette forudsætter dog, at de øvrige bydende får resultatet af rådgiverens arbejde udleveret i udbudsmaterialet, samt at der er en rimelig tid til tilbudsafgivelsen, så en tilbudsgiver - der har uarbejdet en del af grundlaget - ikke stilles bedre end andre.

Men der er naturligvis grænser for, hvor stort et kendskab til projektet det enkelte firma kan have opnået før, at der under alle omstændigheder vil være tale om en væsentlig konkurrenceforvridning i forhold til de øvrige bydende.

FRI's holdning har været meget godt i tråd med Klagenævnets praksis; men i 2006 er praksis tilsyneladende blevet skærpet.

Bevisbyrden vendt

I en konkret sag findes ordregiver at have overskredet den ovenfor anførte skønsmargin ved at prækvalificere to rådgiverfirmaer, der igennem hele forberedelsen af et omfattende renoveringsprojekt har fungeret som henholdsvis totalrådgiver og rådgivende ingeniør for ordregiver. På grund af det tætte samarbejde blev bevisbyrden vendt, således at det var bygherren, der skulle godtgøre, at der ikke er sket en konkurrenceforvridning ved at prækvalificere rådgiverne.

Selv om mødereferater og rapporter indgik i udbudsmaterialet, fandt Klagenævnet, at rådgiverfirmaerne havde en væsentlig konkurrencefordel, og at de derfor ikke burde have været inviteret til at byde. Men der er ingen tvivl om, at en kort tilbudsfrist og samarbejdets længde også har spillet ind på vurderingen.

FRI's holdning

Uanset de nye afgørelser finder FRI fortsat, at ordregiver skal undlade at være for restriktiv i fortolkningen af habilitetsspørgsmål. Der er på det seneste set eksempler på, at firmaer, der har arbejdet for ordregiver på et projekt i en periode, der lå lang tid før tilbuddet, pludselig er blevet bortdømt som følge af en mulig inhabilitet. Denne reaktion er FRI bestemt ikke enig i.

Det bør fortsat være muligt at deltage i en tilbudsgivning, selv om firmaet har bistået med opgaven på et tidligere tidspunkt. Her bør der udover de ovenfor anførte parametre også henses til tiden - hvor lang tid siden er det, at bistanden er givet? Er der væsentligt ændrede forudsætninger i forhold til de daværende? Hvis samarbejdet har foregået under andre præmisser og for lang tid siden, bør rådgivere ikke afskæres fra at deltage i konkurrencer, hvis alt væsentligt materiale er udleveret.

Det Digitale Byggeri

FRI's holdninger til Det Digitale Byggeri

FRI kommenterede Det Digitale Byggeris (DDB) krav i to omgange - første gang i juni og anden gang i slutningen af oktober. I første omgang var det kun de overordnede krav i forbindelse med bygherrekravene der kom - dvs. kravene om anvendelse af projektweb, at tegninger skal kunne printes i A3, anvendelse af 3D modeller, modeller skal være objektorienteret, rådgiverne skal udbyde projekter med mængder via beskrivende mængdefortegnelse (udsat til 1.1.2008), udbud gennemføres elektronisk samt at driftdata afleveres elektronisk til bygherren.

Først i oktober 2006 kom Dansk Bygge Klassifikation (DBK), der som standard skal erstatte SfB-systemet, 3D arbejdsmetode og vejledninger i, hvordan kravene opfyldes.

Generelt har FRI udtrykt sig positivt over for Det Digitale Byggeri som en booster til effektivisering af byggeriet, gennem anvendelse af de digitale muligheder og fælles standarder. En udvikling som kan gavne rådgivere - også internationalt.

Men især i forbindelse med implementeringen af kravene for DDB har FRI argumenteret for en implementeringshastighed i takt med udviklingen af værktøjer, så alle med rimelighed kan få tid til at indpasse og implementere de nye krav - et forhold som også er blevet hørt i stort omfang hos Erhvervs- og Byggestyrelsen. Udover implementeringen har FRI udtrykt et ønske om at sikre "nede på jorden vejledninger" - et forhold som har resulteret i, at FRI har givet detaljerede kommentarer til vejledningerne - og at FRI i forbindelse med Implementeringsnetværket får udarbejder eksempler på enkle måder at leve op til kravene.

Implementeringsnetværket

FRI gik i 2005 sammen med byggeriets øvrige parter - Dansk Byggeri, Danske Arkitektvirksomheder, Bygherreforeningen, Tekniq og BAT-kartellet om at sikre, at branchen havde tilstrækkelig viden til at kunne leve op til kravene i tide. Det stod allerede i 2005 klart, at tiden fra de endelige krav til ikrafttrædelse ville blive kort - men ak, ingen havde drømt om, at den ville blive så kort!

- øgede muligheder og udfordringer

Det Digitale Byggeri er blevet en realitet med masser af udfordringer, men også et stort potentiale for hele byggebranchen. FRI har i 2006 været aktiv i forbindelse med Det Digitale Byggeri (DDB) både for at påvirke kravene, så de blev attraktive for branchen, men også for at sikre medlemmerne mulighed for at leve op til kravene ved informations- og læringsaktiviteter.

Implementeringsnetværket arbejder i princippet på to fronter - med informationsaktiviteter og med læringsaktiviteter - og er støttet finansielt af parterne i Implementeringsnetværket, EU's socialfond og en række andre bidragsydere.

Læringsaktiviteterne består i udvikling af læringsmaterialer bl.a. i form af videnportaler og undervisningsmateriale.

Læringsaktiviteterne er udbudt til fire konsortier, for hhv. de udførende, de projekterende, bygherre/driftsherre og et tværgående koordinerende konsortium, der også arbejder med projektweb-kravene. Læringsaktiviteterne er tilgængelige fra medio februar 2007.

Informationsaktiviteterne består bl.a. af en række synlighedsaktiviteter i pressen, informationsmøder rundt om i landet, møder for kommunikationsansvarlige i virksomhederne og Implementeringsnetværkets overtagelse af driften og udviklingen af www.detdigitale-byggeri.dk.

Projekt for etablering af opmålingsregler

FRI har ydet støtte til et projekt for etablering af udbudsopmålingsregler i forbindelse med det Digitale Byggeri, da projektet er en forudsætning for, at der bliver gevinst forbundet med beskrivende mængdefortegnelser. Projektet gennemføres af bips og er igang ultimo 2006.

Udvikling, drift og vedligehold af Det Digitale Byggeri

Som det sidste punkt under temaet Det Digitale Byggeri skal nævnes, at Erhvervs- og Byggestyrelsen ønsker at få en mere tilbagetrukket rolle fra Det Digitale Byggeri pr. 1.1.2007. Dette har byggeriets organisationer, heriblandt FRI, fundet problematisk, da der for at opnå en reel og langtidsholdbar forbedring i byggeriet vil være behov for vedligehold, drift og en videre udvikling af DDB kravene og ikke mindst Dansk Bygge Klassifikation. Til det formål oprettes et implementeringsråd, hvori FRI deltager.

2006 i glimt

Udlicitering og Marked for Energibesparelser

Elnetselskabernes vederlagsfrie energirådgivning, finansieret af PSO-midler, har i en årrække skabt konkurrencefordrivning på markedet for energirådgivning. Over de seneste år er det lykkedes FRI at flytte debatten og de politiske holdninger til, hvordan energispareområdet skal håndteres i fremtiden.

Det er politisk blevet slået fast, at der skal skabes konkurrence på markedet for energirådgivning. Dette vil dels ske gennem en udlicitering af midler til energibesparelser, dels gennem en markedsføring af den resterende energispareindsats.

I sommeren 2006 blev der indgået en aftale mellem Energistyrelsen og Forsyningselskaberne (undtaget Danske Fjernvarmeværkers Forening, DFF), der betyder, at der samlet skal spares 7,5 PJ årligt i perioden 2006-2013, og at energiselskaberne har metodefrihed med hensyn til, hvordan målene skal nås. Herved er skabt et incitament for selskaberne til at anvende de rådgivere, der skaber besparelserne billigst muligt. I praksis betyder dette, at der skal udliciteres energirådgivningsopgaver for 10 mio. kr. pr. år.

Ud over de midler der udliciteres, betyder kravene til forsyningselskaberne, at det også er muligt at sælge energibesparelser, forudsat, at der er tale om faktiske, dokumenterede og målbare besparelser - og at energiselskabet har været involveret i besparelserprojektet fra starten - typisk gennem afholdelse af et møde først i forløbet.

Mens udliciteringen bliver en realitet først i 2007, er den resterende del af markedet for energibesparelser endnu ikke løbet i gang. Dette bliver en målsætning for FRI's indsats i det kommende år.

Regionale Vækstfora

Som en del af den kommende strukturreform er der blevet oprettet fem regionale vækstfora for de nye regioner. De regionale vækstfora fokuserer på rent regionale vækststrategier og har gennem 2006 arbejdet på at fastlægge disse strategier. FRI udpeger sammen med Dansk Byggeri, Dansk Arkitektvirksomheder og TEKNIQ ét medlem til hvert af de regionale vækstfora, samt til en fælles plads for de fire organisationer i Danmarks Vækstråd, der er blevet oprettet til erstatning for Danmarks Erhvervsråd.

Strukturreformen - Konsekvenser på miljøområdet

Med strukturreformen, der træder i kraft den 1. januar 2007, er Danmark administrativt blevet sammensat af 98 kommuner og 5 regioner. På miljøområdet har reformen den konsekvens, at der sker en flytning af beslutningskompetencen fra regionalt til lokalt niveau, samtidig med at der oprettes syv nye statslige miljøcentre i de fem regioner. En række af miljøcentrenes opgaver er opgaver der hidtil har været varetaget af bl.a. FRI's medlemsvirksomheder for amterne eller andre offentlige myndigheder. Med de nye miljøcentre ser FRI derfor en risiko for, at sådanne opgaver ikke sendes i løbende udbud, men bliver varetaget direkte af de statslige miljøcentre. De første eksempler på denne tendens viste sig sidst på efteråret 2006. Til trods for de generelt fornuftige forandringer i kommunalreformens finder FRI det derfor stærkt problematisk, at reformen på en række områder i praksis fører til øget indicering af opgaver i den offentlige sektor. En ændring af dette forhold er et mål i FRI's indsats for 2007.

Statikeraner- kendelsesordningen fornyet

FRI har gennem de seneste år presset på for en revision af Anerkendelsesordningen for Statikere. Dette pres resulterede i, at FRI sammen med Dansk Byggeri og KL udarbejdede et fælles oplæg til revision af Statikerordningen. Denne proces har resulteret i, at der er blevet nedsat et nyt anerkendelsesudvalg for statikere, hvor balancen er flyttet til fordel for de aktører, der i byggeprocessen har en direkte interesse i Statikerordningen (FRI, KL og Dansk Byggeri), samtidig er der en balance, således at også de aktører, der opfattes som repræsenterende "offentlighedens interesse" (Erhvervs- og Byggestyrelsen og KL), har et flertal i det nye anerkendelsesudvalg.

Opgaven for det nye anerkendelsesudvalg er i første omgang at udarbejde et kommissorium for sig selv. Nye statikeraner kendelsesudvalg er igang. Udvalget vil, frem til det nye kommissorium er på plads i løbet af 2007 arbejde efter det gamle grundlag.

fortsættes

Universitetsfusioner

Regeringen offentliggjorde den 4. oktober 2006 et nyt danmarkskort for universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Danmarkskortet er resultatet af en gennemgribende reform af universitets- og forskningsområdet. Desværre ligger fusionerne ikke fuldstændigt i forlængelse af, hvad FRI måtte ønske. FRI havde gerne set, at fusionerne styrkede såvel de studerendes globale udsyn, deres innovative kompetencer og tværfaglighed. Fusioner for fusionernes skyld og som bare skaber mere af det samme, er ikke vejen frem. Vi havde derfor gerne set fusioner, som også skabte et møde mellem forskellige fagområder - eksempelvis en fusion mellem CBS og DTU.

FRI har under hele fusionsprocessen søgt at påvirke regeringen, det politiske system og uddannelsesinstitutionerne i retning af branchens behov og ønsker. Der er i løbet af 2006 blevet gennemført en lang række møder både med relevante forskningspolitiske ordførere fra flere partier, universiteter samt embedsværket i Videnskabsministeriet. FRI har endvidere stillet skarpt på spørgsmålet i pressen, i såvel landsdækkende medier, i TV og i en række fagblade. Det gælder både i forhold til udfaldet af fusionerne, samt at regeringen pt. ikke har tænkt sig at honorere universiteterne med økonomiske midler til at gennemføre fusionerne, som universiteterne selv vurderer, vil koste mellem 500 mio. kr. og 1 mia. kr.

Bestyrelsens sammensætning efter generalforsamlingen i 2006

Formand

Carsten Toft Boesen, NIRAS A/S

1. næstformand

Birgit W. Nørgaard, Carl Bro as

2. næstformand

Christian Listov-Saabye, Moe & Brødsgaard A/S

Jørgen Haukohl, Rambøll Danmark A/S

Knud Johansson, Johansson & Kalstrup A/S

Jens Baadsgaard Petersen, Watertech a/s

Peter Hostrup Rasmussen, COWI A/S

Mads Søndergaard, Birch & Krogboe A/S (udtrådt 1. maj 2006)

Niels Chr. Toppenberg, Bascon A/S

Bent Vanggaard, Brix & Kamp A/S

Sekretariatet

Lars Goldschmidt, adm. dir.

Ulla Sassarsson, sekretær for formandskab og bestyrelse, sekretær for aftaleudvalg, forsikringsforhold, udbuds- og entrepriseret

Henrik Garver, sekretær for markedsudvalg, sekretær for eksportudvalg, analyser

Frank Laybourn, sekretær for eksportudvalg, sekretær for kompetenceudvalg, presserelationer, erhvervspolitik

Inge Ebbensgaard, sekretær for kompetenceudvalg, medlemsinformation, ansættelsesret, hjemmeside, nyhedsbreve

Anders Kabel, Arbejdsmiljørådgivere, sekretariatschef, arbejdsmiljø

Kirsten Mortensen, sekretær

Winnie Toft, sekretær, medlemsadministration

Annemette Sønderby, sekretær

Hanne Sundin, studentermedhjælp

Rasmus Kruse Andersen, studentermedhjælp